

Sygn. akt V ACa 200/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Barbara Rączka - Sekścińska

Sędziowie: Katarzyna Przybylska

(del.) Leszek Jantowski (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Karolina Petruczenko

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2019 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) GRUPY BUDOWLANEJ spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w J.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi (...)

w B.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 3 października 2018 r., sygn. akt I C 341/17

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1. (pierwszym) w ten sposób, że oddala powództwo w całości;

b) w punkcie 3. (trzecim) w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

II. oddala apelację powoda;

III. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

L. B. R. K. P.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 200/19

UZASADNIENIE

Powód (...) Grupa Budowlana Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w I. wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 200.121 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 4 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że zawarła z pozwanym (...) Zarządem (...) w B. w dniu 29 maja 2015 r. dwie umowy na budowę budynku sztabowo-koszarowego Ośrodka Szkolenia (...) w G. (zadania (...) i (...)) oraz budowę budynku koszarowego z częścią sztabowo-biurową (...) w G. i bloku szkolenia służb materiałowych (zadania (...) i (...)). W dniu 30 stycznia 2016 r. powódka wystawiła na pozwanego dwie faktury VAT, obie na kwoty po 110.700 zł brutto tytułem częściowego wynagrodzenia za wykonanie części robót z zadań nr (...) i (...). Z jednej z tych faktur pozwany zapłacił kwotę 21.279 zł. Powódka otrzymała również notę obciążeniową na kwotę 200.121 zł oraz pismo zawierające oświadczenie o potrąceniu kwoty 110.700 zł oraz kwoty 89.421 zł z faktur dotyczących wcześniejszych inwestycji. W ocenie strony powodowej pozwany niesłusznie obciążył ją kwotą 200.121 zł. Kwota ta wynikała z umowy, którą strony zawarły w dniu 24 czerwca 2013 r. Zdaniem powódki z uwagi na to, że określone w treści umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. wynagrodzenie miało charakter ryczałtowy, strona pozwana nie może żądać obniżenia tego wynagrodzenia z uwagi na niewykonanie części robót. Strona powodowa podniosła także, że brak jest w przedmiotowej sprawie wymagalności rzekomych wierzytelności przedstawionych przez pozwanego do potrącenia.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 26 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy w B. nakazał pozwanemu Skarbowi Państwa - (...) Zarządowi (...) w B., aby zapłacił powódce kwotę 200.121 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonymi od dnia 4 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 17.224 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 7.217 zł tytułem kosztów

zastępstwa procesowego - w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniósł w tymże terminie sprzeciw.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 27 lutego 2017 r. pozwany zaskarżył nakaz zapłaty w całości i wniósł o oddalenie powództwa.

W ocenie pozwanego z uwagi na niezrealizowanie przez powódkę całości robót budowlanych wynikających z umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. wystawił on prawidłowo w dniu 16 lutego 2016 r. notę obciążeniową nr (...) na kwotę 200.121 zł brutto. Mając to na uwadze dokonał potrącenia przysługującej mu wierzytelności na podstawie art. 498 k.c. z wierzytelnością wykonawcy wynikających z faktur z dnia 30 stycznia 2016 r. Uprawnienie pozwanego do obniżenia wynagrodzenia przysługiwało mu w jego ocenie na podstawie art. 410 k.c. Strona pozwana nadpłaciła powodowi łączną kwotę 200.121 zł i o tę kwotę należało obniżyć wynagrodzenie należne powódce.

Wyrokiem z dnia 3 października 2018 r. Sąd Okręgowy w B.:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 94.550,28 zł (dziewięćdziesiąt cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt złotych 28/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 04.03.2016r. do dnia zapłaty;

2. w pozostałej części powództwo oddalił;

3. zniósł pomiędzy stronami koszty procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie następujących ustaleń i rozważań:

W dniu 24 czerwca 2013 r. powódka zawarła z pozwanym umowę nr (...), której przedmiotem była budowa wielkopowierzchniowego magazynu wysokiego składowania 3 (...) K. (zadanie (...)). Za wykonanie umowy powódce należało się wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 100.163.314,17 zł brutto (81.433.588,76 zł netto) - ustalone ostatecznie w aneksie nr (...).

W związku ze zmianą nawierzchni placu kontenerowego opisanego w protokole konieczności nr 1 z dnia 2 grudnia 2014 r., powodowa spółka nie wykonała niektórych z zaplanowanych robót. Robotami tymi były: wynajem podnośnika teleskopowego za kwotę 5.000 zł, wynajem wytwornicy pary wraz z transportem za kwotę 8.100 zł, wynajem nagrzewnicy wraz z transportem za kwotę 9.600 zł, wynajem namiotu wraz z ustawieniem i rozebraniem za kwotę 43.000 zł, eksploatacja wytwornicy pary o wartości 10.000 zł, eksploatacja nagrzewnicy o wartości 12.000 zł oraz koszty osobowe wraz z przestawieniami związanymi z eksploatacją namiotu o wartości 75.000 zł. Łączna wartość tych robót wyniosła kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto).

Strony ustaliły, że zapisy dotyczące zabezpieczenia nawierzchni betonowej będą miały zastosowanie jedynie w przypadku działania niskich temperatur tj. poniżej 4°C, odnotowanych w dzienniku budowy. Z uwagi na korzystne warunki atmosferyczne podczas realizacji inwestycji zbędne okazało się przewidziane w umowie zastosowanie zabezpieczeń nawierzchni betonowej, choć wykonawca był przygotowany na ich ewentualne użycie.

Pozwany pismem z dnia 15 lutego 2015 r. poinformował powódkę o konieczności zmniejszenia wartości inwestycji o wartość robót związanych ze zmianą nawierzchni placu kontenerowego o kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto), a niezrealizowanych przez wykonawcę. Wskazał, że potrącenie tej wierzytelności nastąpi z wierzytelnościami należnymi stronie powodowej za wykonanie następnej inwestycji, realizowanej w miejscowości G..

W dniu 25 czerwca 2015 r. podpisano protokół odbioru końcowego inwestorskiego robót budowlanych. Komisja odbiorowa stwierdziła, że zadanie zostało wykonane zgodnie z decyzją pozwolenia na budowę, projektem budowlanym, dokumentacją projektową wykonawczą ogólnobudowlaną i branżową, zaleceniami i uwagami zamawiającego. Ponadto zakres umowy został wykonany w terminie. Nie stwierdzono również usterek, niedoróbek i wad trwałych.

W dniu 7 lipca 2015 r. w protokole konieczności nr 9 wskazano, że zamiast kabli miedzianych użyto kable aluminiowe, co obniżyło koszty wykonania instalacji. Wobec tego korekcie uległo wynagrodzenie powódki o kwotę 129.851,98 zł brutto (105.570,72 zł netto). Na skutek powyższego powódka przedstawiła kalkulację, którą pozwany przyjął.

Decyzją z dnia 28 lipca 2015 r. (...) Wojewódzki (...) udzielił pozwanemu pozwolenia na użytkowanie obiektu. Decyzja ta stała się prawomocna w dniu 18 sierpnia 2015 r.

W dniu 29 września 2015 r. powódka (...) Grupa Budowlana Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z siedzibą w I. zawarła z (...) Zarządem (...) w B. umowę nr (...), której przedmiotem była budowa budynków sztabowo-koszarowych Ośrodka Szkolenia (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadania (...) i (...)).

Tego samego dnia strony zawarły również umowę nr (...), której przedmiotem była budowa budynku koszarowego z częścią sztabowo-biurową (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia

Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadanie (...)) oraz budowa bloku szkolenia służb materiałowych na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadanie (...)). Umowy były zmieniane kolejnymi aneksami.

W dniu 16 października 2015 r. odbyło się w siedzibie pozwanego spotkanie, podczas którego dokonano stosownych ustaleń w zakresie realizacji poprzedniej inwestycji w K.. Zamawiający miał przygotować stosowny aneks do umowy zmniejszający wartość umowy zgodnie z podpisanymi protokołami. Powódka już wówczas wskazała na ryczałtowy charakter wynagrodzenia i - jej zdaniem - brak podstawy prawnej do wprowadzenia przedmiotowego aneksu. Ponadto zwrócono uwagę na brak konieczności eksploataowania nagrzewnic i namiotów - robót warunkowych. Zamawiający zobowiązał się przygotować odpowiedni aneks zmniejszający wartość umowy. Powódka ponownie powołała się na ryczałtowy charakter wynagrodzenia i brak podstaw do sporządzenia tegoż aneksu.

W dniu 30 października 2015 r. podpisano protokół końcowego odbioru zadania inwestycyjnego w K.. Protokół ten potwierdził prawidłowość wykonania inwestycji w zakresie robót budowlanych oraz zgodność ilościową i jakościową w zakresie wyposażenia. Na jego podstawie powódka wystawiła na pozwanego fakturę końcową nr (...) na kwotę 10.016.331,42 zł brutto. Fakturę pozwany odebrał w dniu 4 listopada 2015r., a termin jej płatności upływał w dniu 4 grudnia 2015 r.

Pozwany zapłacił za ww. fakturę powódce kwotę 4.535.000 zł w dniu 30 listopada 2015 r., kwotę 763.000 zł w dniu 2 grudnia 2015 r., kwotę 202.000 zł w dniu 4 grudnia 2015 r., kwotę 772.642,65 zł w dniu 21 grudnia 2015 r., kwotę 1.118.000 zł w dniu 22 grudnia 2015 r., kwotę 348.000 zł w dniu 29 grudnia 2015 r. oraz kwotę 2.138.479,42 zł w dniu 30 grudnia 2015 r. Łącznie pozwany uiścił kwotę 9.877.122,07 zł.

W dniu 4 stycznia 2016 r. strona pozwana uzyskała wiedzę na temat nie wykorzystania części ustalonego wynagrodzenia z tytułu robót nie wykonanych wskutek odpowiednich warunków atmosferycznych (roboty warunkowe wskazane w treści umowy). W dniu 30 stycznia 2016 r. powódka wystawiła na pozwanego dwie faktury VAT nr (...), obie na kwoty po 110.700 zł brutto, tytułem częściowego wynagrodzenia za wykonanie części robót wchodzących w skład zadania Budowa budynku sztabowo-koszarowego Ośrodka Szkolenia (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadania (...) i (...)).

W dniu 22 lutego 2016 r. powódka otrzymała od pozwanego notę obciążeniową nr (...) na kwotę 200.121 zł wystawioną w dniu 16 lutego 2016 r. Z faktury nr (...) pozwany zapłacił w dniu 26 lutego 2016 r. kwotę 21.279 zł. W dniu 3 marca 2016 r. powódka otrzymała pismo zawierające oświadczenie o potrąceniu kwoty 110.700 zł z faktury nr (...) oraz kwoty 89.421 zł z faktury nr (...).

Pozwany wezwał powódkę do zapłaty kwoty 200.121 zł, składając również oświadczenie o potrąceniu rzeczowej wierzytelności, stanowiącej nienależnie zdaniem pozwanego wypłaconą przez niego na rzecz strony powodowej części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Powodowa spółka odebrała rzeczony wezwanie w dniu 27 lutego 2017 r., jednakże nie zwróciła wskazanej kwoty.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne dokumenty zebrane w sprawie, albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów. Ich autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania.

Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków tj. A. M., M. M., M. P., B. P., K. O., Z. L. i P. L.. Zdaniem Sądu zeznania świadków były spójne, logiczne oraz wzajemnie się uzupełniały, ponadto korespondowały w całości z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Świadkowie zgodnie zeznawali, iż w protokole konieczności strony ustaliły, że zapisy dotyczące zabezpieczenia nawierzchni betonowej będą miały zastosowanie jedynie w przypadku działania niskich temperatur tj. poniżej 4°C, które nie zostały z kolei odnotowane w dzienniku budowy. Ponadto świadkowie potwierdzili, iż zamiast kabli miedzianych użyto w inwestycji kabli aluminiowych, co obniżyło ogólne koszty wykonania instalacji.

Natomiast zeznania świadka J. Ś. nie były przydatne do ustalenia stanu faktycznego przedmiotowej sprawy, albowiem świadek ten przyznał, że nie pamięta żadnych szczegółów związanych z realizacją przedmiotowej inwestycji. Podczas prac związanych z inwestycją nie był również pracownikiem pozwanego (...) Zarządu (...) w B..

Przechodząc do rozważań w ocenie Sądu I instancji roszczenie powódki jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie w części.

Sąd Okręgowy podkreślił, że strony zawarły w dniu 24 czerwca 2013 r. pierwszą z umów - na wykonanie wielkopowierzchniowego magazynu w K.. W umowie strony ustaliły, iż wykonawca otrzyma za wykonanie tych robót wynagrodzenie ryczałtowe, ustalone na kwotę 98.309.009,50 zł brutto (79.926.023,98 zł netto). W dniu 25 czerwca 2015 r. podpisano protokół końcowy odbioru robót. Powódka wystawiła fakturę końcową na kwotę

10.016.331,42 zł brutto. Termin jej płatności upływał w dniu 4 grudnia 2015 r. W efekcie pozwany zapłacił powódce łączną kwotę 9.877.122,07 zł, nie zapłacił jednak powódce kwoty 129.852 zł brutto. Pozwany zaproponował pomniejszenie umówionego wynagrodzenia o kwotę nie zapłaconą z uwagi na zmiany materiałowe - zastosowano tańsze kable aluminiowe zamiast pierwotnie zaplanowanych kabli miedzianych. Wskazał również na konieczność dalszego obniżenia wynagrodzenia o kwotę 167.200 zł netto z uwagi na zmiany w nawierzchni placu, albowiem w tym zakresie nie wykonano wszystkich robót wskazanych w treści umowy. W ramach prac związanych z inwestycją w K., powódka miała bowiem wykonać także plac kontenerowy, jednak projektant skorygował materiał, z którego został on ostatecznie wykonany. W miejsce pierwotnie planowej kostki betonowej zastosowano nawierzchnię betonową. Jednocześnie ustalono, że w przypadku konieczności wykonania tych prac w temperaturze poniżej 4°C, wykonawca zmuszony był zapewnić w ramach ustalonego wynagrodzenia ryczałtowego odpowiedni sprzęt celem zabezpieczenia nawierzchni betonowej przed działaniem tak niskich temperatur. Dalej Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że z poczynionych ustaleń wynika, iż powódka była przygotowana na zastosowanie tych sprzętów m.in. nagrzewnicy czy namiotu, jednak jego wykorzystanie nie było konieczne, ponieważ temperatura podczas prowadzonych prac nie spadła poniżej ustalonego progu. Pozwany wskazał, iż dalsze potrącenie nie jest możliwe w ramach tej umowy, potrącenie nastąpi więc z wynagrodzenia należnego za wykonanie kolejnej z inwestycji realizowanej przez powódkę - w miejscowości G., za którą powódka faktycznie nie otrzymała całej płatności.

Sąd Okręgowy uznał, że przedmiotem umów zawieranych przez strony było wykonanie robót budowlanych. Odwołał się do treści art. 647 k.c. zawierającego definicję umowy o roboty budowlane, zwracając uwagę, że przepis ten nie reguluje bezpośrednio charakteru wynagrodzenia przysługującego wykonawcy, pozostawiając określenie tego samym stronom w umowie. Zgodnie z § 3 ust. 2 umowy stron dotyczącej inwestycji w K., wynagrodzenie powodowej spółki określono jako wynagrodzenie ryczałtowe. Sąd odwołał się do treści art. 632 § 1 k.c., wskazując, że jeżeli strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe, przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Ustalenie w umowie wynagrodzenia ryczałtowego powoduje niedopuszczalność zarówno jego podwyższenia, jak też obniżenia. Zdaniem Sądu I instancji kwestia niedopuszczalności obniżenia wynagrodzenia wobec brzmienia przepisu art. 632 § 1 k.c. została jednoznacznie przesądzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2015 r. (II CSK 389/14). Ryczałtowy charakter wynagrodzenia powoduje więc, iż wyłączona co do zasady zostaje możliwość żądania obniżenia lub podwyższenia wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w umowie nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. w § 3 pkt 2 ustalono, że wynagrodzenie będzie ryczałtowe i obejmować będzie wszelkie nakłady finansowe potrzebne do wykonania całości przedmiotu umowy. Osuszanie i ogrzewanie nawierzchni, w razie wystąpienia określonych warunków atmosferycznych, było objęte częścią ustalonego wcześniej wynagrodzenia ryczałtowego. Wykonanie tej części robót polegającej na osuszeniu i ogrzewaniu nawierzchni, miało nastąpić tylko i wyłącznie wtedy, gdy wystąpiłyby określone warunki atmosferyczne. Takie warunki atmosferyczne uzasadniające wykonanie robót w części dotyczącej ogrzania i osuszenia nawierzchni jednak nie wystąpiły i potrzeba zastosowania przewidzianych zabezpieczeń nie ziściła się, albowiem nie miał miejsca warunek konieczny do ich zastosowania. W treści protokołu końcowego stwierdza się, że powódka wykonała całość robót, które wykonane zostały w prawidłowy sposób. Zdaniem Sądu I instancji nie wykonanie odpowiednich czynności zabezpieczających warunkowych nie może być tożsame z nie wykonaniem przez nią całości robót. Gdyby konieczność ich wykonania faktycznie nastąpiła, a powodowa spółka nie wykonała tych czynności, wówczas można byłoby mówić o nie wykonaniu całości robót oraz o ewentualnym żądaniu obniżenia wynagrodzenia ze strony inwestora. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca i w ocenie Sądu Okręgowego powódce należało się wynagrodzenie w pełnej, umówionej wcześniej ryczałtowej wysokości.

Zdaniem Sądu I instancji w niniejszej sprawie nie miała miejsca zastosowania instytucja nienależności świadczenia. (art. 410 § 2 k.c.). W niniejszej sprawie pozwany był zobowiązany do zapłaty, a wynagrodzenie mogło ulec jedynie odpowiedniemu pomniejszeniu. W ocenie Sądu Okręgowego niesłusznie strona pozwana zarzucała, iż potrącenie stało się konieczne z uwagi na wypłacone powódce wynagrodzenie w wysokości nieuprawnionej z powodu niezrealizowania przez nią całości kontraktu. Umowa precyzująca charakter wynagrodzenia jako ryczałtowego stanowi podstawę

świadczenia, które nie tylko nie jest nienależne, ale należne było powódce w pełnej wysokości w zakresie omawianych prac związanych ze zmianą nawierzchni i jej ewentualnym zabezpieczeniem. Ponadto z treści zeznań świadków wynika, iż powodowa spółka była przygotowana na użycie odpowiedniego sprzętu, poniosła więc w tym zakresie pewne koszty.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie może być w tym przypadku mowy również o prawie pozwanego do potrącenia, ponieważ pozwany mógł co najwyżej obniżyć wynagrodzenie, pomimo jego ryczałtowego charakteru, z uwagi na nie wykonanie przez powódkę całości zleconych jej robót. Potrącenie nie było możliwe, albowiem po stronie pozwanej nie istniała żadna wierzytelność.

Zdaniem Sądu Okręgowego pozwany niezasadnie powołał się również na treść § 27 ust. 3 umowy. Zapis ten wskazuje jedynie na zastosowanie polskich przepisów prawa, nie odnosi się do żadnych konkretnych uchybień strony powodowej. Sąd podkreślił, że prace wykonane przez wykonawcę odebrane zostały bez żadnych zastrzeżeń.

Zdaniem Sądu Okręgowego odmiennie sytuacja przedstawiała się w odniesieniu do kwestii związanej z pracami instalacyjnymi (...) i wynikającymi z tego zmianami materiału użytego do ich produkcji. Pierwotnie w treści umowy zaznaczono, iż użyte mają być kable miedziane. Jednak w trakcie realizacji robót w tym zakresie powódka zaproponowała użycie kabli aluminiowych, które jej zdaniem miały lepsze parametry i powodowały oszczędności podczas eksploatacji instalacji. Pozwana zgodziła się na taką zmianę i strony zawarły w tym zakresie nowe porozumienie w postaci aneksu do umowy - protokół konieczności nr 9. Określiły tam nowe wynagrodzenie ryczałtowe za wykonanie tego zadania w odmienny od wcześniejszego sposób i przy zastosowaniu innych, tańszych materiałów. W treści protokołu wskazano, że zamawiający po przedstawieniu odpowiedniej kalkulacji przez wykonawcę, zaakceptował ją. Strony ustaliły, że ta zmiana zapewni zamawiającemu oszczędność w realizacji kontraktu a wykonawca pomniejszy wartość kontraktu. Po korekcie wynagrodzenie za położenie kabli instalacji (...) miało wynosić kwotę 84.884,10 zł netto (pomniejszono je o kwotę 105.570,72 zł netto).

W ocenie Sądu i instancji jedyne więc dokonanie przez stronę pozwaną wypłaty niższego wynagrodzenia w zakresie wykonania instalacji (...) okazało się być zasadne. Podstawą wypłaty niższego wynagrodzenia w tym zakresie było zarówno nie wykonanie tej części prac zgodnie z pierwotnie zawartą umową, jak i zawarcie w tym przedmiocie nowej umowy, która zawierała inne, niższe wynagrodzenie dla wykonawcy. W tym zakresie Sąd uznał więc zarzuty pozwanej na zasługujące na uwzględnienie i oddalił w części roszczenie powódki, wskazując, iż żądanie uzupełnienia wynagrodzenia powódki o kwotę 105.570,72 zł tytułem wynagrodzenia jest niezasadne.

Odnosnie do kwestii ogrzewania i zabezpieczenia powierzchni betonowej, uzależnionych od wystąpienia odpowiednich warunków atmosferycznych, nie stanowiło to zdaniem Sądu I instancji podstawy do obniżenia wykonawcy wynagrodzenia, pomimo nie wykonania przez niego konkretnych, wskazanych w treści umowy prac. Żądane przez powódkę roszczenie zostało więc pomniejszone o kwotę 105.570, 72 zł, co w efekcie spowodowało uznanie żądań powódki w kwocie 94.550,28 zł za uzasadnione.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy na podstawie art. 471 k.c., zasądził od pozwanego na rzecz powodowej spółki kwotę 94.550,28 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 marca 2016 r. O odsetkach Sąd orzekł na mocy art. 481 § 1 k.c. (punkt 1 wyroku), jednocześnie oddalając powództwo w pozostałej części na podstawie art. 471 k.c. a contrario (punkt 2 wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. Uwzględniając, że powódka wygrała niniejszą sprawę w 47%, zaś pozwany w 53%, Sąd na mocy przepisu art. 100 k.p.c. zniósł koszty procesu między stronami (punkt 3 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wywiodły obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo (pkt 2 wyroku) oraz w części orzekającej o kosztach procesu (pkt 3 wyroku), zarzucając mu:

1.sprzecznosc istotnych ustalen z materialem dowodowym zebrany w sprawie poprzez:

a)wadliwe ustalenie, iz na dochodzona przez powoda w niniejszym postepowaniu kwote 200.121 zl sklada sie m. in. kwota 105.570,72 zl netto stanujaca czesc wynagrodzenia naleznego powodowi za wykonanie zadania pn.: Budowa wielkopowierzchniowego magazynu wysokiego skladowania 3 (...) K. - zadanie (...), o ktora to kwote pozwany obnizyl wynagrodzenie za wykonanie opisanej inwestycji z uwagi na zmianę materiałową, która nastąpiła w trakcie realizacji robót, a polegającą na zastosowaniu przy wykonaniu wewnętrznej linii zasilającej (tzw. (...)) kabli aluminiowych w miejsce kabli miedzianych;

b)wadliwe ustalenie, iz wartosc wierzytelności o zwrot czesci wynagrodzenia wypaconego powodowi za wykonanie zadania pn.: Budowa wielkopowierzchniowego magazynu wysokiego skladowania 3 (...) K. - zadanie (...) z tytulu rzekomej nadplaty spowodowanej rzekomo skutecznym obnizeniem wynagrodzenia powoda z uwagi na brak konieczności wykorzystania w toku robót zabezpieczeń przeciwmrozowych, a przedstawionej przez pozwanego do potrącenia z wierzytelnościami powoda wynikającymi z faktur (...) wynosila 94.550,28 zl, a nie 200.121 zl;

2.przepisu art. 98§1 k.p.c., art. 100 k.p.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez ich wadliwe zastosowanie w sprawie w wyniku błędnego uznania, iz w sytuacji, w której potrącenie nastąpiło dopiero po wytoczeniu powództwa, a nie było dopuszczalne i prawnie możliwe przed dniem wytoczenia powództwa, powód nie powinien być uznany za stronę wygrywającą spór w calosci i w konsekwencji strone uprawniona do ządania od przeciwnika kosztów postepowania

Wskazujac na powyzsze zarzuty skarżacy wniosl o:

1.zmiane zaskarzonego wyroku poprzez:

a) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda dalszej kwoty 105.570,72 zl wraz z ustawowymi odsetkami za opoznienie od dnia 4.03.2016r. do dnia zaplaty;

b) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postepowania wedlug norm przepisanych;

c)zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postepowania apelacyjnego wedlug norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelacje powoda strona pozwana wniosla o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postepowania apelacyjnego.

Z kolei pozwany zaskarzil wyrok w czesci, tj. w zakresie punktu 1 i w zakresie punktu 3.

Zaskarzonemu orzeczeniu zarzucil:

I.naruszenie przepisów postepowania, ktore mialo istotny wplyw na tresc rozstrzygnięcia, to jest art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

1.brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, to jest dowodu z dokumentu w postaci umowy nr (...) w następstwie pominięcia wynikających z tego dokumentu okoliczności faktycznych, że roboty wchodzące w skład świadczenia wykonawcy (powoda) z przedmiotowej umowy zostały enumeratywnie określone w załączniku do umowy w postaci harmonogramu realizacji i finansowania, który stanowił integralną część umowy (§ 28 ust. 2 umowy), a nadto, że z mocy § 2 pkt 3 umowy wykonawca zobowiązał się do realizacji przedmiotu umowy zgodnie z harmonogramem, a zatem do wykonania wszystkich robót w nim wymienionych oraz że każda z robót objętych harmonogramem została odrębnie wyceniona (§ 2 pkt 3 in fine umowy), co skutkowało nieuwzględnieniem tych okoliczności przy dokonywaniu oceny istnienia po stronie pozwanego prawa do obniżenia wynagrodzenia za roboty niewykonane;

2.brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, to jest dowodu z dokumentu w postaci Protokołu (...) nr (...) z dnia 2 grudnia 2017r. z załącznikiem w postaci Protokołu Negocjacji oraz aneksu do umowy nr (...) z

dnia 18 grudnia 2014r. w następstwie pominięcia wynikających z tych dokumentów okoliczności faktycznych, że wykonawca (powód) złożył dnia 29 października 2014r. wniosek o zmianę w zakresie pierwotnie przewidzianych w harmonogramie rzeczowo-finansowym robót dotyczących konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej i w związku z tym przedłożył ofertę zawierającą ogólną cenę ryczałtową za roboty zamienne i dodatkowe oraz harmonogram rzeczowo-finansowy z podziałem ogólnej ceny ryczałtowanej na kwoty ryczałtowe za poszczególne roboty, a nadto, że związku z wnioskiem powoda doszło do modyfikacji pierwotnego harmonogramu rzeczowo-finansowego w zakresie robót dotyczących konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej zgodnie z tabelą nr 7 i 8 podaną w Protokole (...) nr (...), a pozwany zgodził się z tego tytułu podwyższyć wysokość pierwotnie ustalonego przez strony wynagrodzenia o wartość robót zamiennych i dodatkowych, wymienionych w tabelach nr 7 i 8, co skutkowało nieuwzględnieniem tych okoliczności przy dokonywaniu oceny istnienia po stronie pozwanego prawa do obniżenia wynagrodzenia za roboty niewykonane;

3.brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, to jest dowodu z dokumentu w postaci pisma pozwanego z dnia 15 lutego 2016r. w następstwie

dokonania ustalenia, że przekazanie powódce informacji o konieczności zmniejszenia wartości inwestycji o wartość robót niezrealizowanych przez powódkę nastąpiła pismem z dnia 15 lutego 2015 r., podczas gdy z treści powołanego dokumentu wynika, że wskazana informacja została przekazana pismem z dnia 15 lutego 2016 r.;

4.brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, to jest dowodu z zeznań świadków Z. L., A. M. i P. L. w następstwie dokonania na ich podstawie ustalenia, że powód pozostawał w przygotowaniu do użycia zabezpieczeń (sprzętu), mających chronić nawierzchnię betonową przed działaniem niskich temperatur, co pozostawało w sprzeczności z treścią dokumentu „Protokół Uzgodnień - S. nr 11 z dnia 16 października 2015r.”, podpisanego między innymi przez P. L. i A. M., w którym wprost powołany został fakt braku wykonania robót warunkowych z PK 1 (Protokół (...) nr (...)), które zostały wyszczególnione w tabeli nr 8 oraz niezrealizowania pozycji harmonogramu rzeczowo-finansowego 2.16.8.1.1 (tj. wynajem podnośnika teleskopowego), 2.16.8.1.2 (tj. wynajem wytwornicy pary wraz z transportem), 2.16.8.1.3 (tj. wynajem nagrzewnicy wraz z transportem) i 2.16.8.2.1 (tj. wynajem namiotu z ustawieniem i rozebraniem),

II. naruszenie prawa materialnego, to jest:

1.art. 647 k.c. w z w. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 632 § 1 k.c. poprzez uznanie, że uzgodnienie przez strony wynagrodzenia w formie ryczałtowej skutkowało koniecznością wypłaty przez pozwanego wynagrodzenia w pełnej wysokości i niemożnością jego obniżenia w sytuacji niewykonania przez powoda wszystkich uzgodnionych robót;

2.art. 647 k.c. w zw. art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez uznanie, że możliwość obniżenia wynagrodzenia o wartość niewykonanych robót związanych z zabezpieczeniem nawierzchni betonowej przed działaniem niskich temperatur, zaistniałaby tylko wówczas, gdyby powstała potrzeba przeprowadzenia wspomnianych robót w związku z niską temperaturą, a mimo to powód nie wykonałby tych prac, podczas gdy na podstawie łączącego strony stosunku prawnego brak było podstaw do różnicowania prawa pozwanego do obniżenia wynagrodzenia ze względu na przyczynę niewykonania robót przez powoda;

3.art. 410 § 2 k.c. poprzez uznanie, że po stronie pozwanego nie powstała w stosunku do powoda wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia w kwocie 200.121 zł w następstwie wypłaty na rzecz powoda części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013r. w zakresie wynagrodzenia za roboty wymienione w Protokole (...) nr (...) w tabeli numer 7 pod pozycjami 4.1.1. wynajem podnośnika teleskopowego), 4.1.2. (wynajem wytwornicy pary wraz z transportem), 4.1.3 (wynajem nagrzewnicy wraz z transportem), 4.2.1 (wynajem namiotu z ustawieniem i rozebraniem) i w tabeli numer 8 pod pozycjami 1.1.1. (wynajem wytwornicy pary), 1.1.2. (eksploatacja nagrzewnicy) i 1.2.1 (eksploatacja namiotu - koszty osobowe i przestawienia) w łącznej kwocie 200.121 zł, podczas gdy pozwany nie

był zobowiązany do wykonania przedmiotowego zobowiązania pieniężnego z uwagi na brak realizacji przez powoda wymienionych robót, co wypełnia hipotezę art. 410 § 2 k.c. w zakresie *conditio indebiti*;

4.art. 498 § 1 i 2 k.c. poprzez uznanie, że nie doszło do umorzenia wierzytelności powoda objętej powództwem na skutek dokonania przez pozwanego materialnoprawnej czynności w postaci potrącenia przysługującej mu wobec powoda wierzytelności w kwocie 200.121 zł, stanowiącej nienależną część wynagrodzenia wypłaconego z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013r. z wierzytelnością powoda wobec pozwanego w postaci części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016r. (co do kwoty 89.421 zł) i części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016r. (co do kwoty 110.700 zł),

5.art. 471 k.c. poprzez uznanie, że powód posiada w stosunku do pozwanego wierzytelność z tytułu zapłaty części wynagrodzenia z umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015 r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016 r. i części wynagrodzenia z umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015 r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016 r. w zakresie kwoty 94.550,28 zł, co skutkowało uznaniem żądania pozwu za uzasadnione co do kwoty 94.550,28 zł, podczas gdy opisana wyżej wierzytelność powoda uległa w całości umorzeniu na skutek potrącenia.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1.zmianę zaskarżonego w zakresie punktu 1 poprzez oddalenie powództwa w całości oraz w zakresie punktu 3 poprzez zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016r. poz. 2261), kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji według norm przepisanych;

2.zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strony pozwanej powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja pozwanego była uzasadniona, apelacja powoda nie była uzasadniona.

Na wstępie należy podkreślić, że w obecnie obowiązującym w polskiej procedurze cywilnej systemie apelacji pełnej postępowanie drugoinstancyjne nie ma wyłącznie charakteru kontrolnego, lecz jest kontynuacją merytorycznego rozpoznania sprawy. Wydając wyrok reformatoryczny Sąd drugiej instancji ma obowiązek dokonania własnych ustaleń faktycznych, oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz ustalenia podstawy prawnej wyroku. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2013 r., II CNP 72/12, LEX nr 1360205, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r. I CSK 477/14, LEX nr 1765986).

W konsekwencji Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy odnośnie do tego, że strony zawarły w dniu 24 czerwca 2013 r. umowę nr (...), jej przedmiotu, wysokości ustalonego wynagrodzenia ryczałtowego, braku wykonania przez powodową spółkę prac, takich jak: wynajem podnośnika teleskopowego za kwotę 5.000 zł, wynajem wytwornicy pary wraz z transportem za kwotę 8.100 zł, wynajem nagrzewnicy wraz z transportem za kwotę 9.600 zł, wynajem namiotu wraz z ustawieniem i rozebraniem za kwotę 43.000 zł, eksploatacja wytwornicy pary o wartości 10.000 zł, eksploatacja nagrzewnicy o wartości 12.000 zł oraz koszty osobowe wraz z przestawieniami związanymi z eksploatacją namiotu o wartości 75.000 zł, wszystko o łącznej wartości 162.700 zł netto (200.121 zł brutto). Sąd podzielił także ustalenia dotyczące warunków, w jakich miały być wykonane wyżej opisane prace dotyczące zabezpieczenia nawierzchni betonowej i zbędności ich wykonania z uwagi na korzystne warunki atmosferyczne. Za własne przyjmuje również ustalenia odnośnie do podpisania w dniu 25 czerwca 2015 r. protokołu odbioru końcowego inwestorskiego robót budowlanych i jego treści oraz tego, że decyzją z dnia

28 lipca 2015 r. (...) Wojewódzki (...) udzielił pozwanemu pozwolenia na użytkowanie obiektu i decyzja ta stała się ostateczna w dniu 18 sierpnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny podziela także i przyjmuje za własne ustalenia dotyczące zawarcia w dniu 29 września 2015 r. przez strony umowy nr (...), której przedmiotem była budowa budynków sztabowo-koszarowych Ośrodka Szkolenia (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadania (...) i (...)) oraz umowy nr (...), której przedmiotem była budowa budynku koszarowego z częścią sztabowo-biurową (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadanie (...)) oraz budowa bloku szkolenia służb materiałowych na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadanie (...)), a także warunków tych umów. Sąd podziela i przyjmuje za własne także ustalenia Sądu I instancji poczynione w związku ze spotkaniem stron w dniu 16 października 2015 r. dotyczącym ustaleń w zakresie realizacji inwestycji w K. i stanowisk stron zaprezentowanych w czasie tego spotkania. Podobnie podziela i przyjmuje za własne ustalenia odnośnie do podpisania w dniu 30 października 2015 r. protokołu końcowego odbioru zadania inwestycyjnego w K., wystawienia przez powódkę faktury końcowej nr (...) na kwotę 10.016.331,42 zł brutto oraz uiszczonej przez pozwanego łącznie kwoty 9.877.122,07 zł.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne również ustalenia dotyczące tego, że w dniu 4 stycznia 2016 r. strona pozwana uzyskała wiedzę o niewykonaniu przez stronę powodową części prac objętych umową z dnia 24 czerwca 2013 r., wystawienia w dniu 30 stycznia 2016 r. przez powódkę dwóch faktur VAT nr (...) na kwoty po 110.700 zł brutto, tytułem częściowego wynagrodzenia za wykonanie części robót objętych zadaniami numer (...) i (...). Podziela również i przyjmuje za własne ustalenia odnoszące się do otrzymania w dniu 22 lutego 2016 r. przez powódkę noty obciążeniowej nr (...) na kwotę 200.121 zł wystawionej w dniu 16 lutego 2016 r. oraz w dniu 3 marca 2016 r. pisma pozwanego zawierającego oświadczenie o potrąceniu kwoty 110.700 zł z faktury nr (...) oraz kwoty 89.421 zł z faktury nr (...). Sąd podziela także i przyjmuje za własne ustalenia dotyczące wezwania powoda do zapłaty kwoty 200.121 zł i złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu wierzytelności, oraz otrzymania tego wezwania przez powoda w dniu 27 lutego 2017 r.

Odmienne od Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny ustalił co następuje:

Pismem z dnia 15 lutego 2016 r. pozwany poinformował powódkę o konieczności zmniejszenia wartości inwestycji o wartość robót związanych ze zmianą nawierzchni placu kontenerowego o kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto), a niezrealizowanych przez wykonawcę. Wskazał, że potrącenie tej wierzytelności nastąpi z wierzytelnościami należnymi stronie powodowej za wykonanie następnej inwestycji, realizowanej w miejscowości G..

(dowód: pismo z dnia 15 lutego 2016 r. k.166 – 167)

Uzupełniająco Sąd Apelacyjny ustalił co następuje:

Harmonogram realizacji i finansowania przedmiotu umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. nr (...) (załącznik numer 2) stanowił integralną część umowy. Wykonawca zobowiązał się do realizacji przedmiotu umowy zgodnie z harmonogramem. Harmonogram uwzględniał wszystkie rodzaje wykonywanych robót i dostaw, jak również etapy realizacji robót i przedmiotu umowy wraz z ich kosztem.

(§ 2 pkt 3, §28 ust.2 umowy z 24 czerwca 2013 r. k.88-97)

W dniu 29 października 2014 r. powód złożył wniosek o zmianę w zakresie robót dotyczących zmiany konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej – z elementów drobnowymiarowych w postaci kostki betonowej na element monolityczny, jakim jest nawierzchnia betonowa z betonu C 35/45

(dowód: protokół konieczności numer 1 k.240)

Powód złożył w związku z tym ofertę zawierającą ogólną cenę ryczałtową za roboty zamienne i dodatkowe w łącznej kwocie 2.657.481,60 zł, w miejsce poprzedniej kwoty 1.246.916,82 zł. Uzgodniona cena robót dodatkowych

wynikających ze zmiany konstrukcji nawierzchni wynosiła 1.410.564,78 zł. Przewidziano także wykonanie zabezpieczenia nawierzchni betonowej przed działaniem niskim temperatur w kwocie 97.000 zł. Wartość ta miała obejmować 14 – dniowy okres zabezpieczeń, zaś w przypadku zdarzeń w okresie krótszym wartość ta miała zostać na podstawie wpisów do Dziennika Budowy proporcjonalnie zmniejszona.

(dowód: protokół konieczności numer 1 k.240- 241)

Na skutek wniosku powoda doszło do modyfikacji pierwotnego harmonogramu rzeczowo-finansowego w zakresie robót dotyczących konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej. Odnotowano to w tabelach numer 7 i 8 protokołu konieczności numer 1 z dnia 2 grudnia 2014 r., zawierających zaakceptowane przez wykonawcę i koordynatora budowy ceny jednostkowe dla robót zamiennych. Kwota 2.657,481, 50 zł zawierała między innymi pozycje:

- wynajem podnośnika teleskopowego za kwotę 5.000 zł,
- wynajem wytwornicy pary wraz z transportem za kwotę 8.100 zł,
- wynajem nagrzewnicy wraz z transportem za kwotę 9.600 zł,
- wynajem namiotu wraz z ustawieniem i rozebraniem za kwotę 43.000 zł,
- eksploatacja wytwornicy pary o wartości 10.000 zł,
- eksploatacja nagrzewnicy o wartości 12.000 zł
- koszty osobowe wraz z przestawieniami związanymi z eksploatacją namiotu o wartości 75.000 zł.

(dowód: protokół konieczności numer 1 k.241- 242)

Łączna wartość tych robót wyniosła kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto, okoliczność bezsporna). Poza sporem było to, że roboty te nie zostały wykonane.

Po sporządzeniu protokołu konieczności numer 1 strony podpisały w dniu 18 grudnia 2014 r. aneks numer (...) do umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. W aneksie strony odwoływały się do protokołu konieczności numer 1. Strony podwyższyły w aneksie łączne wynagrodzenie ryczałtowe do kwoty 100.163.314,17 zł brutto (81.433.588,76 zł netto), zwiększone z uprzednio ustalonej kwoty 98.309.009,50 zł brutto (79.926.023,98 zł netto).

(dowód: aneks numer (...) z 18 grudnia 2014 r. k.137)

Powyższych uzupełniających ustaleń Sąd Apelacyjny dokonał na podstawie dokumentów prywatnych w postaci umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. nr (...), protokołu konieczności numer 1 z 2 grudnia 2014 r. oraz aneksu numer (...) z dnia 18 grudnia 2014 r., gdyż ich autentyczność i prawdziwość zawartych w nich twierdzeń nie była przez stron kwestionowana (art. 245 k.p.c.).

Przechodząc do poszczególnych zarzutów apelacji w pierwszej kolejności należało odnieść się do apelacji powoda.

Za uzasadniony należało uznać zarzut odnoszący się do wadliwej oceny, iż na dochodzoną przez powoda w niniejszym postępowaniu kwotę 200.121 zł składa się m. in. kwota 105.570,72 zł netto stanowiąca część wynagrodzenia należnego magazynu wysokiego składowania 3 (...) K. - zadanie (...), o którą to kwotę pozwany obniżył wynagrodzenie z uwagi na zmianę materiałową polegającą na zastosowaniu przy wykonaniu wewnętrznej linii zasilającej (tzw. (...)) kabli aluminiowych w miejsce kabli miedzianych.

Rzeczywiście z poczynionych ustaleń wynika, że na kwotę 200.121 zł składają się niewypłacone przez stronę pozwaną należności wynikające z wystawionych w dniu 30 stycznia 2016 r. przez stronę powodową faktur VAT nr (...),

na kwoty po 110.700 zł brutto, tytułem częściowego wynagrodzenia za wykonanie części robót wchodzących w skład zadania Budowa budynku sztabowo-koszarowego Ośrodka Szkolenia (...) dla potrzeb Centrum Szkolenia Logistyki w G. na terenie kompleksu wojskowego w miejscowości G. (zadania (...) i (...)), czyli z tytułu świadczenia spełnionego w ramach umowy z dnia 29 września 2015 r. nr (...). Pozwany nie wypłacił tego wynagrodzenia podnosząc zarzut potrącenia dochodzonej należności z należnością z tytułu nadpłaty dokonanej w ramach umowy z dnia 24 czerwca 2013 r., a mającej wynikać z braku wykonania wyżej opisanych prac związanych z zabezpieczeniami przeciwmrozowymi. Słusznie zauważył powód, że kwota 105.570,72 zł netto, o którą pozwany obniżył wynagrodzenie w ramach umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. - a związane ze zmianę materiałową polegającą na zastosowaniu przy wykonaniu wewnętrznej linii zasilającej (tzw. (...)) kabli aluminiowych w miejsce kabli miedzianych – w ogóle w przedmiotowej sprawie nie stanowiło elementu podstawy faktycznej żądania. Innymi słowy badanie, czy wynagrodzenie z umowy z dnia 24 czerwca 2013 r. zostało prawidłowo obniżone o kwotę 105.570,72 zł netto w ogóle nie było objęte kognicją w niniejszej sprawie. W rezultacie trafnie także zarzucił skarżący, że wartość wierzytelności o zwrot części wynagrodzenia wypłaconego powodowi za wykonanie zadania numer (...) z umowy z dnia 24 czerwca 2013 r., przedstawionej przez pozwanego do potrącenia z wierzytelnościami powoda wynikającymi z faktur (...), wynosiła 200.121 zł a nie 94.550,28 zł. Nie oznacza to jednak zasadności twierdzeń powoda o przysługiwaniu mu wypłaconej już kwoty 200.121 zł (brutto), jako że Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty podniesione w apelacji strony pozwanej.

W pierwszej kolejności za trafny należało uznać zarzut naruszenia art.233§1 k.p.c. polegający na pominięciu wynikających z dokumentu umowy nr (...) okoliczności faktycznych, zgodnie z którymi roboty wchodzące w skład świadczenia wykonawcy (powoda) zostały enumeratywnie określone w załączniku do umowy w postaci harmonogramu realizacji i finansowania stanowiącego integralną część umowy.

Zgodnie bowiem z § 28 ust.2 umowy z 24 czerwca 2013 r. (k.97) harmonogram realizacji i finansowania przedmiotu umowy stanowiący załącznik numer 2 stanowił integralną część umowy. Z kolei § 2 pkt 3 umowy stanowił, że wykonawca zobowiązuje się do realizacji przedmiotu umowy zgodnie z harmonogramem (k.88). Harmonogram uwzględniał wszystkie rodzaje wykonywanych robót i dostaw, jak również etapy realizacji robót i przedmiotu umowy wraz z ich kosztem.

Zgodzić się także należało ze skarżącym, że dokonując ustaleń faktycznych Sąd I instancji pominął wnioski wynikające z dokumentu w postaci Protokołu (...) nr (...) z dnia 2 grudnia 2014 r. z załącznikiem w postaci Protokołu Negocjacji oraz aneksu do umowy nr (...) z dnia 18 grudnia 2014 r.

Wynika z nich bowiem, że dokumenty te zostały sporządzone w konsekwencji złożonego przez wykonawcę w dnia 29 października 2014 r. wniosku o zmianę w zakresie robót dotyczących zmiany konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej – z elementów drobnowymiarowych w postaci kostki betonowej na element monolityczny, jakim jest nawierzchnia betonowa z betonu(...) k.240). Jak słusznie zauważył skarżący powód złożył w związku z tym ofertę zawierającą ogólną cenę ryczałtową za roboty zamiennie i dodatkowe w łącznej kwocie 2.657.481,60 zł, w miejsce poprzedniej kwoty 1.246.916,82 zł (k.241)., zaś uzgodniona cena robót dodatkowych wynikających ze zmiany konstrukcji nawierzchni wynosiła 1.410.564,78 zł. Przewidziano także wykonanie zabezpieczenia nawierzchni betonowej przed działaniem niskim temperatur w kwocie 97.000 zł, przy czym jednoznacznie zaznaczono, że „wartość ta miała obejmować 14 – dniowy okres zabezpieczeń, zaś w przypadku zdarzeń w okresie krótszym wartość ta miała zostać na podstawie wpisów do Dziennika Budowy proporcjonalnie zmniejszona” (k.241).

Trafnie zwrócił uwagę skarżący, że na skutek wniosku powoda doszło do modyfikacji pierwotnego harmonogramu rzeczowo-finansowego w zakresie robót dotyczących konstrukcji nawierzchni płaszczyzny kontenerowej, co odnotowano w tabeli numer 7 i 8 zawierającej zaakceptowane przez wykonawcę i koordynatora budowy ceny jednostkowe dla robót zamiennych.

I tak, z tabeli numer 7 wynika, że kwota 2.657,481, 50 zł zawierała między innymi pozycje: wynajem podnośnika teleskopowego za kwotę 5.000 zł, wynajem wytwornicy pary wraz z transportem za kwotę 8.100 zł, wynajem

nagrzewnicy wraz z transportem za kwotę 9.600 zł, wynajem namiotu wraz z ustawieniem i rozebraniem za kwotę 43.000 zł, zaś tabela numer 8 -eksploatacja wytwornicy pary o wartości 10.000 zł, eksploatacja nagrzewnicy o wartości 12.000 zł oraz koszty osobowe wraz z przestawieniami związanymi z eksploatacją namiotu o wartości 75.000 zł.

Łączna wartość tych robót wyniosła kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto), przy czym z poczynionych ustaleń jednoznacznie wynika, że roboty te nie zostały wykonane.

Skutkiem sporządzenia protokołu konieczności był aneks numer (...) do umowy z dnia 18 grudnia 2014 r., który wprost odwoływał się do przedmiotowego protokołu konieczności (k.137). W aneksie podwyższone zostało łączne wynagrodzenie ryczałtowe do 100.163.314,17 zł brutto (81.433.588,76 zł netto), zwiększone z uprzednio ustalonej kwoty 98.309.009,50 zł brutto (79.926.023,98 zł netto). Różnica wynosiła 1.507.564,78 zł netto, czyli wskazane wyżej 1.410.564,78 zł + 97.000 zł netto. Innymi słowy, wynagrodzenie ryczałtowe w aneksie numer (...) zostało podwyższone między innymi o wartość robót w łącznej kwocie 162.700 zł netto (200.121 zł brutto), które to roboty nie zostały wykonane.

Trafnie przy tym skarżący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji – w następstwie wadliwej oceny pisma pozwanego z 15 lutego 2016 r. - , a mianowicie, że pozwany już w dniu 15 lutego 2015r. informował o konieczności zmniejszenia wartości inwestycji o wartość robót związanych ze zmianą nawierzchni placu kontenerowego o kwotę 162.700 zł netto (200.121 zł brutto), a niezrealizowanych przez wykonawcę. W rzeczywistości – jak już wyżej wskazano – pismo nosiło datę 15 luty 2016 r., a nie 15 luty 2015 r. (k.166).

Sąd Apelacyjny podzielił także zarzuty skarżącego co do wadliwej oceny zeznań świadków Z. L., A. M. i P. L. i poczynienia na ich podstawie ustalenia, że powód pozostawał w przygotowaniu do użycia zabezpieczeń (sprzętu), mających chronić nawierzchnię betonową przed działaniem niskich temperatur. Jak słusznie zauważył skarżący pozostawało to w sprzeczności z treścią dokumentu „Protokół Uzgodnień - S. nr 11 z dnia 16 października 2015 r." (k.299-302), podpisanego między innymi przez P. L. i A. M., w którym powołany został fakt braku wykonania robót warunkowych z PK 1 (Protokół (...) nr (...)), które zostały wyszczególnione w tabeli nr 8 oraz niezrealizowania pozycji harmonogramu rzeczowo-finansowego 2.16.8.1.1 (tj. wynajem podnośnika teleskopowego), 2.16.8.1.2 (tj. wynajem wytwornicy pary wraz z transportem), 2.16.8.1.3 (tj. wynajem nagrzewnicy wraz z transportem) i 2.16.8.2.1 (tj. wynajem namiotu z ustawieniem i rozebraniem).

W konsekwencji wyżej wskazanych naruszeń prawa procesowego i będących ich następstwem wadliwych ustaleń faktycznych za trafny należało uznać zarzut naruszenia prawa materialnego, to jest art. 647 k.c. w z w. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 632 § 1 k.c. poprzez uznanie, że uzgodnienie przez strony wynagrodzenia w formie ryczałtowej skutkowało koniecznością wypłaty przez pozwanego wynagrodzenia w pełnej wysokości i niemożnością jego obniżenia w sytuacji niewykonania przez powoda wszystkich uzgodnionych robót.

Podkreślenia przy tym wymaga, że zgodnie z powołanym przez skarżącego art.65 § 2 k.c. w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Przyjmuje się przy tym i Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszym składzie ten pogląd podziela, że przy wykładni oświadczeń woli na tle art.65 k.c. należy przyjąć tak zwaną kombinowaną metodę wykładni (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2011 r. III CSK 55/11, LEX nr 1084604, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2017 r. V CSK 79/17, LEX nr 2447354). Metoda ta przyznaje pierwszeństwo - w wypadku oświadczeń woli składanych innej osobie - takiego znaczenia oświadczenia woli, które rzeczywiście zostało nadane mu przez obie strony w chwili jego złożenia (subiektywny wzorzec wykładni). Jeżeli okaże się, że strony różnie rozumiały treść złożonego oświadczenia woli, to za prawnie wiążące - zgodnie z kombinowaną metodą wykładni - należy uznać znaczenie oświadczenia woli ustalone według wzorca obiektywnego.

W niniejszej sprawie strony różnie rozumiały złożone przez siebie oświadczenia woli w zakresie wysokości wynagrodzenia ryczałtowego ustalonego w umowie z dnia 24 czerwca 2013 r.; wedle powoda brak było podstaw do jego obniżenia, zaś zdaniem pozwanego, z uwagi na to, że wynagrodzenie to zawierało wyraźnie określone elementy

składowe, istniała możliwość jego obniżenia w sytuacji, gdyby niektóre prace nie zostały wykonane. W tej sytuacji niezbędnym było ustalenie treści oświadczeń woli według wzorca obiektywnego.

Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty skarżącego, że wykładnia zawartej pomiędzy stronami umowy, przy uwzględnieniu kryteriów z art. 65 k.c. i jej kontekstu sytuacyjnego pozwala przyjąć, że wprawdzie strony uzgodniły wynagrodzenie ryczałtowe za osiągnięcie określonego rezultatu, lecz nie można abstrahować od składników tego ryczałtu i tego, czy roboty objęte tym ryczałtem zostały wykonane. Innymi słowy nie można przyjąć, że okoliczność, iż powód osiągnął umówiony rezultat w postaci wykonania budowy wielkopowierzchniowego magazynu wysokiego składowania 3 (...) w K. (zadanie (...)) zaktualizował po jego stronie roszczenie o zapłatę kwoty 162.700 zł netto (200.121 zł brutto) za prace zabezpieczeniowe, których w rzeczywistości nie wykonał. Skarżący trafnie przy tym zwrócił uwagę, że na podstawie łączącego strony stosunku prawnego brak było podstaw do różnicowania prawa pozwanego do obniżenia wynagrodzenia ze względu na przyczynę niewykonania robót przez powoda; dla powstania uprawnienia do obniżenia wynagrodzenia prawnie obojętnym było bowiem to, czy wykonawca nie wykonał czynności zabezpieczających z przyczyn przez siebie zawinionych, czy też – jak to było w niniejszej sprawie – dlatego, że nie zaktualizowała się taka potrzeba, bowiem temperatury nie osiągnęły poziomu aktualizującego konieczność przeprowadzenia tych prac. Sąd Apelacyjny podziela wyrażone w judykaturze stanowisko, że jakkolwiek ustalone w umowie o roboty budowlane (art. 647 i następane k.c.) i stosowane do tej umowy odpowiednio, przewidziane w art. 632 § 1 k.c., wynagrodzenie ryczałtowe nie może być co do zasady przedmiotem zmian, może być jednak zmniejszony na rzecz zamawiającego, jeśli nie doszło w pełni do wykonania zleconych prac (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2015 r. II CSK 389/14, LEX nr 1657595).

W konsekwencji za uzasadniony należało również uznać zarzut naruszenia art. 410 § 2 k.c. Zgodzić bowiem należało się ze skarżącym, że skoro zapłacił powodowi należność za prace faktycznie niewykonane, to po stronie pozwanego powstała w stosunku do powoda wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia w kwocie 200.121 zł, w następstwie wypłaty na rzecz powoda części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. za roboty wymienione w Protokole (...) nr (...) w tabeli numer 7 pod pozycjami 4.1.1. wynajem podnośnika teleskopowego), 4.1.2. (wynajem wytwornicy pary wraz z transportem), 4.1.3 (wynajem nagrzewnicy wraz z transportem), 4.2.1 (wynajem namiotu z ustawieniem i rozebraniem) i w tabeli numer 8 pod pozycjami 1.1.1. (wynajem wytwornicy pary), 1.1.2. (eksploatacja nagrzewnicy) i 1.2.1 (eksploatacja namiotu - koszty osobowe i przestawienia). Trafnie wskazał skarżący, że wypełnia to hipotezę art. 410 § 2 k.c. w zakresie *conditio indebiti*. Przepis ten stanowi, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany. Sąd Apelacyjny podziela przy tym stanowisko doktryny, że kondykcja ta ma zastosowanie nie tylko wtedy, gdy świadczący w ogóle nie jest zobowiązany względem *accipiensa*, lecz także wtedy, gdy dłużnik świadczy wierzycielowi coś więcej, niż powinien.

Rozważenia przy tym wymagał zarzut powoda oparty na art. 411 k.c., zgodnie z którym nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Za przekonującą Sąd Apelacyjny uznał argumentację skarżącego, że w przypadku pozwanego Skarbu Państwa za prawnie relewantną należało uwzględnić wiedzę organu właściwej jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa, to jest Szefa (...) Zarządu (...) w B. w okresie obejmującym zapłatę ostatnich transz wynagrodzenia - M. M.. Pełnił on funkcję szefa (...) od 17 sierpnia 2015 r. Z zeznań tego świadka (k.330-331, 00:08:29- 00:33:30), na co trafnie zwrócił uwagę skarżący wynika, że podejmując decyzję o wypłacie wynagrodzenia w kwocie 200.121 PLN był przekonany, że spełnia należne świadczenie, zaś stosowną wiedzę uzyskał dopiero z raportu końcowego (k.267-282) w dniu 4 stycznia 2016 r., co zresztą Sąd I instancji prawidłowo ustalił. Sąd Apelacyjny podziela przy tym wyrażony w judykaturze pogląd, że dla wyłączenia kondykcji z art. 410 § 2 k.c. nie wystarcza wykazanie braku staranności po stronie *solvensa* (spełniającego świadczenie), ponieważ celem normy z art. 411 pkt 1 k.c. jest zniesienie roszczenia restytucyjnego tylko w tych wypadkach, w których po stronie *solvensa* występuje pełna oraz nienaruszona przez jakąkolwiek wątpliwość

świadomość, że świadczenie nie należy się jego odbiorcy (tak SN w wyroku z dnia 11 kwietnia 2014 r. I CSK 310/13, OSNC-ZD 2015/3/35).

Trafny był także zarzut naruszenia art. 498 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że nie doszło do umorzenia wierzytelności powoda objętej powództwem na skutek dokonania przez pozwanego materialnoprawnej czynności w postaci potrącenia przysługującej mu wobec powoda wierzytelności w kwocie 200.121 zł, stanowiącej nienależną część wynagrodzenia wypłaconego z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013r. z wierzytelnością powoda wobec pozwanego w postaci części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016r. (co do kwoty 89.421 zł) i części wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy nr (...) z dnia 29 maja 2015r., wynikającego z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016r. (co do kwoty 110.700 zł).

Zgodnie z art. 498 k.c. regulującym przesłanki potrącenia ustawowego „gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§2 k.c.).

Wbrew zarzutom strony powodowej pozwany przedstawił skutecznie do potrącenia wierzytelność wynikającą z wyżej opisanego nienależnego świadczenia. Zgodnie z art. 499 k.c., potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie to jest jednostronną czynnością prawną, kształtującą stosunki prawne. Stosownie do art. 61 k.c., staje się ono skuteczne dopiero z chwilą dojścia do wierzyciela wzajemnego w taki sposób, że mógł zapoznać się z jego treścią. Artykuł 499 k.c. nie wymaga, aby wspomniane oświadczenie zostało dokonane w szczególnej formie. Ze względu na wyrażoną w art. 60 k.c. zasadę swobody formy może być zatem złożone w formie dowolnej. Oświadczenie woli potrącenia powinno być jednak takim zachowaniem się, które ujawnia wolę osoby korzystającej z potrącenia w sposób dostateczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 1972 r., III PZP 2/72, LEX nr 7071 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 1973 r., II CR 606/73, LEX nr 7333.). Wobec braku szczególnych wymagań odnośnie do formy oświadczenia o potrąceniu trzeba, w konkretnych okolicznościach faktycznych, każdorazowo dokonać oceny, czy złożone oświadczenie woli odpowiada wymaganiom art. 60 k.c. i może być w związku z tym uznane za element konstytutywny do nastąpienia skutków umorzenia wierzytelności.

Od potrącenia, jako czynności materialnoprawnej, odróżnić trzeba zarzut potrącenia będący czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa w art. 499 k.c., jest czynnością materialnoprawną powodującą - w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. - odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia. Oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia. Do dokonania potrącenia może dojść zarówno w ramach postępowania sądowego, jak i poza nim; w trakcie postępowania sądowego uprawniony może połączyć złożenie oświadczenia woli o potrąceniu z podniesieniem zarzutu potrącenia.

Zarzut potrącenia, którego uwzględnienie stanowi przesłankę oddalenia powództwa, jest jedynie elementem stanu faktycznego sprawy. Skarżący pozwany powołał się na dokonane jeszcze przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie oświadczenie o potrąceniu z dnia 26 lutego 2016 r., poprzedzone wystawieniem noty obciążeniowej (k.86-87) z dnia 22 lutego 2016 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe czynności odpowiadają wymaganiom art. 499 k.c. Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska strony powodowej o braku skuteczności dokonanego potrącenia z uwagi na brak wymagalności objętej nim wierzytelności. W nocie obciążeniowej (księgowej) skarżący pozwany oświadczył wyraźnie wolę potrącenia wierzytelności z tytułu nienależnego świadczenia wypłaconego w ramach umowy nr (...) z dnia 24 czerwca 2013 r. w ściśle określonej kwocie, co spełnia przesłanki z art.455 k.c. Do przedmiotowej noty obciążeniowej (księgowej) pozwany odwołał się w treści pisemnego oświadczenia o potrąceniu z wierzytelnościami powoda dochodzonymi w niniejszej sprawie. Podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia i art. 498 § 1 i 2 k.c. był zatem uzasadniony.

W rezultacie trafny był także zarzut naruszenia art. 471 k.c. polegający na jego zastosowaniu i uznaniu, że powód posiada w stosunku do pozwanego wierzytelność z tytułu zapłaty części wynagrodzenia z umów nr (...), wynikające z faktury nr (...) z dnia 30 stycznia 2016 r.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny na podstawie wyżej cytowanych przepisów oraz art.386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo w całości, oddalając jednocześnie w całości apelację powoda (art.385 k.p.c.).

Konsekwencją zmiany merytorycznej wyroku była także zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Skoro powództwo w całości zostało oddalone, Sąd – kierując się wyrażoną w art.98 §1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu - zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 2016 r. poz. 2261), koszty zastępstwa procesowego. Ich wysokość ustalona została na podstawie §2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł także zgodnie z wyrażoną w art. 98 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelacja powoda została oddalona w całości, zaś apelacja pozwanego uwzględniona w całości. W związku z oddaleniem apelacji powoda stronie pozwanej przysługiwał zwrot kosztów zastępstwa procesowego ustalony na podstawie §2 pkt 6 w zw. z §10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Wysokość tych kosztów wynosiła 4.050 zł. W związku z uwzględnieniem apelacji pozwanego w całości, przysługiwał mu zwrot kosztów zastępstwa procesowego ustalony także na podstawie §2 pkt 6 w zw. z §10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), czyli w kwocie 4.050 zł. Suma tych kosztów wynosiła 8.100 zł i taką też kwotę Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego.